

Nr 209.

Av herr **Johansson** i Sollefteå, *angående beredande av vissa förmåner åt torpare å kyrklig jord.*

Det finns inom vårt land ett betydande antal s. k. prästtorpare. Kronolägenhetskommissionens 1916 verkställda undersökning visade, att dessa torparers antal var 5,926. Detta antal har sedan dess betydligt ökat.

Dessa torpare ha i regel ursprungligen haft rätt till vedbrand, stängsel- och hässjevirke samt mulbete. Eftersom kontrakten utlöpa, lära numera i stor utsträckning dessa naturaförmåner indragas. Endast inom tvenne socknar inom Ångermanland ha tillsammans 23 torpare ingen betesrätt. Jag känner ett fall, då en torpare från Edsele socken i Ångermanland, som för något år sedan fick alla naturaförmåner indragna, överklagade detta hos Kungl. Maj:t och fick därigenom behålla betesrätten. Tilldelningen och indragningen av förmånerna ifråga äro även, som det vill synas, godtyckliga och planlösa.

I regel har en arrendator den sedan gammalt uppodlade och bästa jorden, då däremot torparna fått slå sig ned på utkanterna och själva genom stora umbäranden och träget arbete, från betes- eller skogsmark, uppodla de små jordbitar de inneha. Det är under sådana förhållanden upprörande, att t. o. m. rätten till bete på prästhemmanets skogsmark skall indragas. Ur norrländska förhållanden är detta detsamma som att tvinga de mest flitiga av dessa småbrukare att sälja eller slakta en del av de kreatur, som de annars skulle kunna vinterföda. Eller också att man låter kreaturen beta utan att man har rätt därtill, vilket i vissa fall sker. Dessa torparers ekonomiska ställning är tillräckligt svår ändå, utan att de därtill även skola berövas betesrätten. I dessa arbetslöshetstider sakna de under den största delen av året annan tillfällig arbetsanställning. De måste därför i huvudsak livnära sig och sina familjer på de inkomster, som kunna fås från torpen.

Enligt lagen av den 4 januari 1927 (sv. ffs nr 1 och 2 1927) medgives i vissa fall rätt för prästtorparna att inlösa torpen. Även i dessa fall synes det ej vara möjligt att få några som helst naturaförmåner, inte ens betesrätt. Detta måste anses vara en stor brist i denna lag. Då däremot en enskild jordägare säljer ett torpställe, medgivas oftast omskrivna naturaförmåner. Det finns även exempel på, att t. o. m. bolag, då de sålt torpställen, medgivit köparen rätt till mulbete, vedbrand, stängsel- och hässjevirke, torvströ, myr och grustäkt. Likaså finns exempel på att bolag medgivit husbehovsvirke till ett visst antal träd, som bestämts vid köpet. Att det skall vara sämre villkor för torpare vid inlösen av den kyrkliga jord, som vederbörande oftast med stora umbäranden uppodlat, måste anses vara högst orättvist.

En annan brist i denna lag är, att det ej, i likhet med vad som kan ske enligt den s. k. ensittarlagen, kan beviljas torpare å kyrklig jord, som äro i fattiga omständigheter, kostnadsfritt biträde av därtill särskilt förordnad person. Då detta i vissa fall är nödvändigt för torpare å enskild jord, så förefaller det högst egendomligt, att denna fördel icke har beretts torpare å kyrklig jord.

I motiveringen till Kungl. Maj:ts proposition 1926, vari denna lag föreslogs, framhåller statsrådet som sin mening, att det icke fanns »någon anledning att i friköpsärende beträffande lägenheter å kyrklig jord ifrågasätta kostnadsfritt biträde åt lägenhetshavaren av särskilt därtill förordnad person — —». Statsrådet ansåg, att dessa torpare kunde få dylikt biträde av boställsnämndens ordförande eller någon dess ledamot. Detta måste anses verka orättvist gent emot torpare på kyrklig jord. Ty då nyttjanderättsinnehavare å enskild jord enligt ensittarlagen kan få dylik hjälp av person, för vilken han kan ha förtroende, så bör i rättvisans intresse denna fördel även tilldelas nyttjanderättsinnehavare å kyrklig jord. Därtill kommer, att boställsnämnden — åtminstone i vissa fall — kan anses vara partisk.

Med anledning av det anförda föreslås,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att Kungl. Maj:t måtte låta utreda dessa frågor och så fort ske kan förelägga riksdagen de förslag vartill utredning kan ge anledning.

Stockholm den 20 januari 1928.

C. O. Johansson,
Sollefteå.

I motionens syfte instämma:

Mauritz Västberg.

Henrik Frost.

Hans Morfeldt.

Helmer Molander.

Ernst Hage.

Verner Hedlund.

Nils Olsson
i Rödningsberg.

Elof Lindberg.

O. W. Lövgren
i Nyborg.